

parlamentarnim izborima održanima 11. prosinca 1938. izborni rezultati u Podravini za režimsku stranku (Jugoslavensku radikalnu zajednicu – JRZ) bili su poražavajući, dok je oporbena lista na ovim izborima osvojila najveći broj glasova ikad. Međuratno djelovanje HSS-a obilježili su sukobi unutar same stranke. Na podravskome prostoru takve klanovske razmirice bile su stalno prisutne. U velikoj većini tih sukoba nije bilo ideološke pozadine, nego isključivo borba za položaj unutar organizacije. Nakon osnutka Banovine Hrvatske (26. kolovoza 1939.) vlada Cvetković–Maček imala je tri zadaće na području unutarnje politike: provesti u djelo Uredbu o Banovini Hrvatskoj, pripremiti nove zakonske propise i provesti izbore te obaviti pripreme za preuređenje države. Optimizam je kratko trajao jer ubrzo nakon stvaranja Banovine Hrvatske, već 6. travnja 1941., Njemačka i Italija počele su napad na Kraljevinu Jugoslaviju.

Na kraju knjige nalazi se zaključak na hrvatskome i engleskome jeziku, popis literature, prilozi, životopis autora i pogovor.

Knjiga Vladimira Šadeka može se smatrati značajnim prilogom našoj historiografiji međuratnoga razdoblja i nesumnjivo je poticaj za sve istraživače tog vremena. U knjizi se nalaze mnogobrojne tablice koje nam prikazuju rezultate lokalnih i parlamentarnih izbora, imena kandidata za pojedine općine, imena podravskih optuženika za terorističku djelatnost na sudu u Beogradu (1934.), imena predloženih kandidata za Bansko vijeće s područja središnje Podravine i dr.

IVANA ŠUBIC

Višnja maraska: Bogatstvo Zadra i zadarske regije, ur. Ante Bralić, Josip Faričić, Sveučilište u Zadru, Maraska d.d., Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, Zadar 2010., 226 str.

Dvojezični hrvatsko-engleski zbornik radova ili monografija o zadarskoj tvornici Maraski i istoimenom autohtonom plodu ima namjeru pojasniti neka od najznačajnijih obilježja te autohtone vrste višnje i tvornice, od botaničkih značajki preko ljekovitih svojstava do utjecaja tvornice Maraska na razvoj zadarske regije.

Na samome početku nalazi se predgovor predsjednika Uprave Maraske d.d. Vandria Montabela (str. 6.–7.) te “Uvod” koji su napisali urednici Josip Faričić i Ante Bralić (str. 8.–9.).

Prvi rad potpisuje Anđelko Vrsaljko (“Botaničko-pomoekološka obilježja maraske”, str. 11.–21.). Rad je podijeljen u više cjelina i donosi najvažnija pomološka obilježja i fenološki stadij maraske te problematizira fertilitet, odnosno sterilitet pojedinih tipova maraske. Isti autor u radu pod naslovom “Ekologija uzgoja višnje Maraske” (str. 23.–57.) ukazuje na tri poznata klona stabla maraske te daje prikaz uzgojnih oblika, prikladnih podloga za marasku, podizanja nasada, gnojidbe, rezidbe itd. U sljedećem prilogu Stjepan Husnjak i Tomislav Čosić (“Pogodnost tla za proizvodnju višnje maraske na području zadarske županije”, str. 59.–79.). predstavljaju rezultate procjene pogodnosti tla za uzgoj višnje maraske na temelju značajki tla, klime i reljefa.

Četvrti rad zbornika napisali su Josip Faričić i Ivan Dominiković, a naslovljen je “Klimatološko-geografski uvjeti uzgoja višnje maraske u zadarskoj regiji” (str. 81.–103.). Rad problematizira utjecaj prirodno-geografskih čimbenika i procesa, među kojima se posebno ističe klima, na uzgoj višnje maraske.

Ivna Anzulović u tekstu “Najstariji poznati spomen stabla višnje maraske u Zadru i na njegovom području” (str. 107.–117.) govori o prvim tragovima i podacima u vezi sa stablima višnje maraske i njezinim uzgojem. Naglašava se da su arhivski podaci o uzgoju maraske mnogo rjeđi nego za uzgoj maslina i vinove loze te prvi tragovi o uzgoju te sorte višnje na zadarskome području potječu s kraja XIV. i iz prve polovice XV. stoljeća. U radu “Proizvodnja likera u Zadru od mletačkog razdoblja do sredine XIX. stoljeća” (str. 119.–131.) Šime Peričić obrađuje početke i razvoj zadarske proizvodnje likera. Posebice je pritom prijelomna 1768. godina, kada je manufakturnu proizvodnju likera u tada glavnome gradu Dalmacije uspostavio spretni poduzetnik rodом iz Izole Francesco Drioli. Njegov primjer slijede i drugi zadarski poduzetnici te tijekom XIX. stoljeća, uključivanjem u proizvodnju Girolama Luxarda, Andrije Kaligarića, Marka Kršića i drugih, dolazi do porasta kakvoće, vrste likera te količine izrade, što dovodi do svjetske prepoznatljivosti zadarskih pića.

Rita Tolomeo u prilogu pod naslovom “Distribucija maraskina Drioli iz Zadra na europska i izvanoeuropska tržišta između 1759. i 1843. godine” (str. 133.–153.) razmatra poslovnu politiku i sustav prodaje obitelji Salghetti-Drioli od kraja XVIII. do sredine XIX. stoljeća, uz poseban naglasak na poslovnu korespondenciju i prirodu odnosa s poslovnim partnerima. Slijedi rad Tade Oršolića “Zadarska industrija likera od sredine XIX. stoljeća do početka prvog svjetskog rata” (str. 155.–169.). Autor ukazuje na proizvodnju likera kao na jedinu zadarsku industrijsku granu toga vremena koja upravo u to – građansko – doba doživljava svoj puni procvat i postaje jedinstveni *brand* zadarskoga gospodarstva.

Deveti je rad “Proizvodnja maraskina u Zadru između dva svjetska rata” autora Ante Bralića (str. 171.–183.). U njemu se ukazuje na nestabilne okolnosti nakon Prvog svjetskog rata, izdvajanje Zadra od hrvatskoga zaleđa, gubitak tržišta nekadašnje Austro-Ugarske Monarhije te na veliku gospodarsku krizu koja je pridonijela drastičnome padu proizvodnje likera te naposljetku, tijekom Drugoga svjetskog rata, dovela do fizičkoga uništenja tvornica 1943. godine.

Rad Zlatka Begonje naslovljen je “Formiranje tvornice Maraska neposredno nakon Drugog svjetskog rata” (str. 185.–199.). Težište je rada na raščlambi poslijeratnoga objedinjavanja triju nekadašnjih poznatih predratnih tvornica likera (Luxardo, Vlahov i Drioli) u jednu tvrtku pod imenom *Maraska*, što je uspjelo dovesti do pokretanja proizvodnje u novonastalim političkim i gospodarskim okolnostima.

U radu “Utjecaj tvornice Maraska na suvremenu društveno-geografsku preobrazbu zadarskog kraja” (str. 201.–217.) Ana Pejdo i Anica Čuka na temelju Matične knjige zaposlenih Maraske od 1966. do 2008. godine analiziraju broj stalnih i sezonskih zaposlenika te njihovu strukturu prema spolu, dobi, mjestu rođenja, prebivališta te broju godina koje su proveli radeći u tvornici. Posljednji rad u zborniku potpisuje Nataša Marušić (“Ljekovita svojstva višnje maraske *Prunus cerasus cv Maraska*” (str. 219.–226.). Kako ukazuje i sam naslov, autorica se primarno bavi ljekovitim svojstvima višnje maraske kao korisnoga dodatka prehrani.

Zbornik radova o višnji maraski koristan je znanstveni doprinos proučavanju jedne od prevažnih sastavnica iz povijesti zadarskoga i dalmatinskoga gospodarstva. Zadarski maraskino, piće koje se konzumiralo diljem europskih dvorova i kavana, svakako je i danas jedna od najizraženijih prepoznajnica toga grada. Ovdje prezentirani radovi (interdisciplinarno zasnovani) o višnji maraski i razvoju proizvodnje zadarskih likera svakako su hvalevrijedno djelo koje će – osim za proučavatelje gospodarske povijesti – biti zanimljiva literatura i za širu čitateljsku publiku.

ŠIME DUNATOV